

Втори
национален план за действие
по изменение на климата
2005 – 2008 г.

София – 2004

Втори национален план за действие по изменение на климата, 2005 – 2008 г.

Подготвен от Министерството на околната среда и водите и Междуведомствената комисия по изменение на климата в рамките на проект:

“Осъвременяване и разширяване на Националния план за действие по изменение на климата»

Подпомогнат от Правителството на Кралство Холандия чрез предприсъединителната програма PSO (PPA) (2003-2004 г.).

Консултант и ръководител на разработката - консорциум от:

- DHV Environment and Infrastructure,
- Холандският център за енергийни изследвания ECN
- CAP-SD.

Изпълнител на проекта от българска страна:

“Институт по енергетика” АД.

РЕЗЮМЕ

ЦЕЛ И ОБХВАТ НА ВТОРИЯ НАЦИОНАЛЕН ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ПО ИЗМЕНЕНИЕ НА КЛИМАТА

С ратифицирането на Рамковата конвенция на Обединените нации по изменение на климата и на Протокола от Киото към нея, Българското правителство ясно демонстрира своята загриженост и желание да се присъедини към международните усилия за предотвратяване на това изменение. Вторият Национален план за действие по изменение на климата (НПДИК) е правителствен документ, целящ да организира и насочи усилията на правителството за намаляване на въздействията, водещи до изменение на климата. Той е продължение на Първия НПДИК, който бе изготвен в периода 1996-98 г. и приет през 2000 г. Този план включваше група съгласувани действия, които подпомогнаха страната при изпълнение на задълженията, поети с ратифициране на Конвенцията (1995 г.) и подписването на Протокола от Киото. Икономическият растеж в България след 2000 г., заедно с промените в международната и национална политика и съответстващата законова рамка (повечето от тези промени са предизвикани от предстоящото присъединяване към Европейския съюз), изискаха осъвременяване и разширяване на Първия НПДИК. Това е постигнато във Втория НПДИК, който ще се прилага през периода 2005 – 2008 г.

В процеса на осъвременяване на Плана са проведени множество консултации със заинтересованите страни, правителствените институции, представители на бизнеса, неправителствените организации и академичните среди, за да предоставят забележки и мнения, свързани с предложените политики и мерки. Този подход осигури прозрачност в изготвянето на Плана, както и адекватна преценка на текущата политическа и икономическа ситуация в страната.

Вторият НПДИК включва преди всичко мерки, които не изискват значителна финансова подкрепа от държавата, тъй като настоящата икономическа ситуация в страната не позволява отпускане на значително държавно финансиране за прилагане на политики и мерки, отнасящи се до изменението на климата. В краткосрочен план прилагането на такива политики и мерки не е крайно необходимо. Според целта, определена в Протокола от Киото, страната има значителен резерв от намалени емисии. Независимо от това, ползите от приемането на Плана са значителни, тъй като той:

1. Допринася за изпълнение на изискванията, определени в РКОНИК и в Протокола от Киото относно мониторинга, оценката и докладването на емисиите на ПГ.
2. Дава възможност да се постигне готовност за ограничаване на емисиите при ситуация, в която икономическият растеж и емисиите са по-високи от очакваните тенденции. По този начин е възможно да се предприемат мерки за намаляване темпа на растеж на емисиите на ПГ в сравнение със степента на икономически растеж.
3. Подпомага осъществяването на ползи за страната от участие в така наречените гъвкави механизми от Киото – група от пазарни инструменти, с които страните могат да изпълнят задълженията си с минимални разходи. Привличането на средства при участие в тези механизми може да стимулира определени инвестиции в страната, както и да подобри конкурентноспособността на икономиката.
4. Допринася за изпълнение на изискванията от законовата рамка на Европейския съюз.
5. Спомага за подготовката за изпълнение на бъдещи задължения, най-вече тези които ще засегнат годините след Първия период на изпълнение на задълженията (2008 – 2012 г.). Съществуването на подходяща национална стратегия за предотвратяване изменението на климата би поставило България в по-добра изходна позиция при преговорите относно бъдещите задължения.

СТРУКТУРА НА ВТОРИЯ НАЦИОНАЛЕН ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ПО ИЗМЕНЕНИЕ НА КЛИМАТА 2005-2008 Г.

Вторият план започва с въведение, което обяснява целта и обхвата на Плана в рамките на международните усилия за борба с изменението на климата. С цел да се представи настоящата ситуация в България и приложимостта на Плана са представени тенденциите на изменението на количествата емисии на ПГ както и базов сценарий за развитието на тези емисии. Дадена е и оценка на уязвимостта към изменението на климата. Присъединяването към Европейския съюз е основен приоритет за Министерството на околната среда и водите

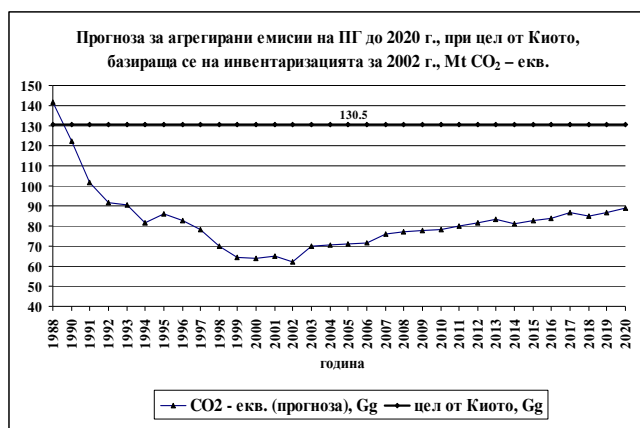
България, поради което политиката по изменение на климата е важен фактор за постигането на тази цел. Представени са съществените елементи на политиката и законовата рамка на Съюза, отнасяща се до изменението на климата в различните сектори на икономиката. Също така е направено описание на условията и изходната позиция за прилагане на политиката по изменение на климата в България, включващи ролите на държавните институции и други заинтересовани страни.

В Плана с подробности са представени политиките и мерките в отделните сектори, включително оценка на очакваното намаление на емисии както и изискванията, необходими за изпълнението на плана. Тъй като финансирането по Гъвковите механизми от Киото е важно за реализирането на тези мерки, отделна глава в Плана е посветена на прилагането на механизмите „Съвместно изпълнение на проекти” и „Международна търговия с емисии”. Разгледано е и приложението на Схемата на Европейския съюз за търговия с емисионни квоти, която засяга големите промишлени емитери в България.

Във финалната част е оценен ефектът от предложените политики и мерки през Първия период на изпълнение 2008 – 2012 г. В перспектива до 2020 г. е оценено и очакваното развитие на количествата емисии на ПГ. Това развитие ще бъде взето под внимание при формиране на позицията на България в предстоящите преговори относно задълженията, поети за предотвратяване изменението на климата след 2012 г.

СЦЕНАРИИ ЗА ИЗМЕНЕНИЕ НА ЕМИСИИТЕ НА ПАРНИКОВИ ГАЗОВЕ В БЪЛГАРИЯ

През периода 1988- 2002 г. емисиите на ПГ в страната бяха значително намалени. Това намаление се дължи преди всичко на особеностите на икономическото развитие и процеса на преход към пазарна икономика, реструктуриране на промишлеността, премахване на субсидиите и устойчиво намаляване на продукцията на енергоемки производства за сметка на тези с по-малка енергоемкост. В резултат на това България може уверено да очаква, че ще бъде под емисионния таван през Първия период на изпълнение.

Най-вероятният сценарий за развитие на емисиите на ПГ приема, че политиките и мерките, заложи в Първия план ще продължат да се изпълняват. В допълнение, сценарият отчита и предприемаческите политики, които вече са одобрени от Българското правителство. Съгласно терминологията на РКОНИК, такъв сценарий се нарича „сценарий с мерки”, а във Втория план той е представен като „базов сценарий”. Сценарият предвижда очакваните количества емисии на ПГ през Първия период на изпълнение да бъдат на ниво от около 80 млн. тона еквивалент на въглероден диоксид. Това е около 60% от общото количество емисии,

определено за България по Протокола от Киото, поради което страната ще изпълни своето задължение с минимални допълнителни усилия. На фигурата е показана тенденцията в развитието на емисиите на ПГ в България, както и очакваните нива до 2020 г.

ПОЛИТИКИ И МЕРКИ ЗА НАМАЛЯВАНЕ ЕМИСИИТЕ НА ПАРНИКОВИ ГАЗОВЕ

България има значителен потенциал за допълнително намаление на въглеродния интензитет на икономиката. Този потенциал може да се реализира чрез прилагане на целенасочени политики и мерки. Във Втория НПДИК са представени 24 политики и мерки, които са допълнителни към тези разгледани в базовия сценарий и са насочени към всички сектори на икономиката. Тези политики и мерки използват един или повече инструменти, като например:

- Законови инструменти: прилагане на Директиви на Европейския съюз, прилагане на различни законови и подзаконови актове, приватизация и др.;

- Пазарни инструменти: участие в Международната търговия с емисии, прилагане на Европейска схема за търговия с емисионни квоти и др.;

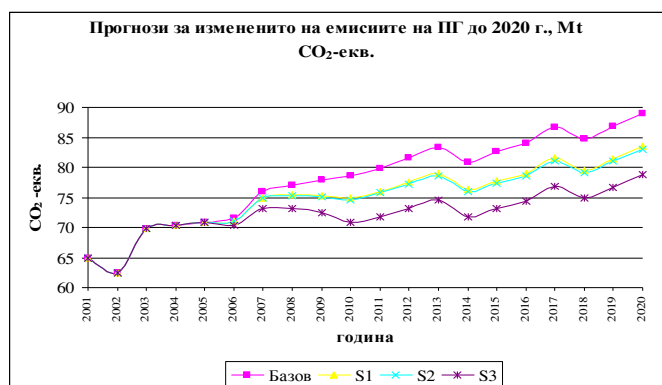
- Финансови инструменти: фондове или други източници за инвестиране като Схеми за зелени инвестиции, Фондове Енергийна ефективност и др. напр. данъчни облекчения, гаранции за банкови заеми;

- Научна дейност;
- Доброволни споразумения и др.

В таблицата е показано допълнителното намаление на емисиите на ПГ, което може да се очаква при изпълнение на тези секторни мерки:

Сектор	Допълнително годишно намаление през 2010 г. (Млн. тона)
Енергетика	4 (без мярка E2, виж глава 6)
Промисленост	0.7
Бит и услуги	2.4
Транспорт	0.1 (без мерки T4 и T5, виж глава 6)
Земеделие	0.2
Отпадъци	0.9

Прилагането на тези допълнителни мерки би довело до различни нива на емисиите на ПГ в сравнение с нивото предвидено в базовия сценарий. Тези нива ще варират в зависимост от това кои от мерките (или групи от мерки) ще имат по-голям приоритет. За да се оцени ефекта от прилагането на мерките върху нивото на емисиите на ПГ са разработени 3 допълнителни сценария. Те са описани по-долу, като очакваният ефект върху емисиите на ПГ е представен на фигурата.

- *Сценарий 1 (S1): Прилагане на мерки за подобряване на енергийната ефективност при потреблението на енергия (промишленост, транспорт, бит и услуги). Съгласно този сценарий, сумарните емисии на ПГ през периода 2007 – 2010 г. остават на ниво от 75 млн. тона, с последващо увеличение до 81 млн. тона през 2017 г. и до 83.5 млн. тона през 2020 г.*

- *Сценарий 2 (S2): Прилагане на мерки за насърчаване производството на енергия от възобновяеми източници. Прогнозата включва*

всички допълнителни политики и мерки от сценарий S1, както и тези, отнасящи се до използването на възобновяеми източници на енергия. Съгласно този сценарий, намалението на емисии на ПГ от нивото предвидено в S1 е: 0.28 млн.тона през 2010 г., 0.39 през 2015 г. и 0.46 през 2020 г.

- *Сценарий 3 (S3): Прилагане на мерки, засягащи конвенционалното производство на енергия. Прогнозата включва всички политики и мерки от S1 и S2, както и тези отнасящи се до производството на енергия. Допълнителното намаление на емисии на ПГ в сравнение със S1 е 3.8 млн. тона през 2010 г., 4.2 млн.тона през 2015 г. и 4.2 млн.тона през 2020 г.*

ДЕЙСТВИЯ ЗА НАСЪРЧАВАНЕ ПРИЛАГАНЕТО НА ПОЛИТИКИ И МЕРКИ, НАМАЛЯВАЩИ ВЪЗДЕЙСТВИЯТА, СВЪРЗАНИ С ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА

Българското правителство ще предприеме действия за стимулиране участието на страната в международните усилия за предотвратяване изменението на климата. Тези действия също така ще спомогнат за по-нататъшно и цялостно прилагане на политиките и мерките, свързани с изменението на климата, и по-специално на тези, които осигуряват нужното финансиране за тяхното прилагане.

Повишаването на капацитета на държавните институции е задължително условие за изпълнението на проекти „Съвместно изпълнение”, както и за провеждането на контрол и мониторинг. Освен това трябва да се подобри законовата рамка засягаща проектите „Съвместно изпълнение” и “Търговия с емисии”. Ще се подобри разпространението на информация и обучението на специалистите, изготвящи проектни предложения и на експертите от финансиращите институции.

През следващите няколко години ще се обърне специално внимание на прилагането на Схемата за търговия с емисии на Европейския съюз. Ще бъдат изпълнени следните задачи: оценка на опита на новоприетите членки на ЕС; изясняване функциите и управлението на Системата за търговия с емисии; извършване на нужните допълнения в законодателството за околната среда и други (финансови и данъчни) закони. Също така ще се изготви план за разпределение на емисионните квоти за участващите инсталации, както и ще се разработи механизъм за мониторинг и докладване според изискванията на ЕС. За осъществяване на фактичката търговия ще бъде създаден регистър на емисиите. За да бъдат подготвени участниците от енергийния и промишления сектор както и държавните институции, които ще вземат участие в този процес, ще се проведат информационни кампании и обучение на специалисти.

За да се подобри финансирането на политиките и мерките се планира създаване на Схема за зелени инвестиции (СЗИ). За целта е необходимо да се създадат базови условия и развитие на структурата на СЗИ като се образува фонд за акумулиране на приходите от международната търговия с емисии и се определят правилата, според които тези приходи ще се използват. Подобно на Схемата за търговия с емисии на ЕС, този инструмент също така изисква обучение на специалисти по търговия с емисии в отговорните агенции. За да се оползотвори фонда, трябва да се приключат преговорите с потенциалните инвеститори/купувачи, проявяващи интерес за закупуване на свободното количество емисии на ПГ, които страната може да продаде.

ФИНАНСИРАНЕ НА МЕРКИТЕ

В момента България не може да осъществи разширено финансиране от държавния бюджет за прилагане на политики и мерки, свързани с изменението на климата. Използването на субсидии е крайно ограничено, поради което източниците ще се търсят извън държавните фондове. Такива могат да бъдат както национални, така и международни източници.

Донорските фондове на международните финансови институции като ЕБВР и Световната банка ще бъдат полезни за подпомагане на кредитни линии, финансиращи проекти за енергийна ефективност или производство на зелена енергия. В допълнение, средства за общи инфраструктурни подобрения могат да се получат от структурните фондове на ЕС - ИСПА и др. От своя страна, Схемата за търговия с емисии на ЕС също трябва да създаде финансов стимул за големите промишлени емитери на ПГ да намалят емисиите си. Други източници за финансиране са директно свързани с механизмите, определени в Протокола от Киото. Използването на тези механизми може да стане на национално ниво чрез Схемата за зелени инвестиции. Тази схема се финансира от приходи от продажбата на емисии чрез международна търговия.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Емисиите на ПГ в България са под лимита за Първия период на изпълнение. Страната е поставена пред предизвикателството да контролира и ограничава очакваното бъдещо покачване на емисиите в резултат на икономическия растеж. Намаляване или поддържане на нивата на емисии на ПГ може да се осъществи с минимални разходи сега, тъй като след години маргиналните цени на бъдещите мерки за намаляване на емисиите на ПГ ще се повишат. Най-добрият подход за България при поддържане на ниски нива на емисии на ПГ е чрез ограничаване, доколкото е възможно, на промишлените производства с голям въглероден интензитет. Необходимо е да се обърща особено внимание на проблемите, свързани с изменението на климата при изготвяне на националните политики за икономическо развитие. В тази връзка, Вторият план предлага подробни насоки за промени в различните сектори на икономиката.

Като част от дейностите за присъединяване към ЕС, България в момента транспонира Европейските директиви, които са директно или индиректно свързани с политиките и мерките, отнасящи се до изменението на климата. Такава е например Директивата, засягаща търговията с емисии. Въпреки че транспонирането на тези директиви изисква предимно промени в законовата рамка, Министерството на околната среда и водите

фактическото прилагане на мерките за намаляване изменението на климата, предвидени в директивите ще засегнат и други заинтересовани страни извън структурите на правителството. Една от целите на Втория национален план е да информира тези заинтересовани страни и да посочи нужния капацит и опит, които те трябва да придобият.

Вторият НПДИК показва важността на механизмите от Протокола от Киото за реализирането на целите на страната, свързани с изменението на климата. Планът представя ключовите елементи и определя действията за по-нататъшно насърчаване използването на тези механизми. Той поставя основните предпоставки за привличане на допълнителни инвестиции и икономически ползи за страната при намаляване въглеродния интензитет на българската икономика, като едновременно с това се увеличава нейната конкурентноспособност. Изпълнението на Плана би осигурило добри стартови позиции на страната в участието ѝ в международните дейности по предотвратяване изменението на климата сега и след 2012 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

РЕЗЮМЕ	I
СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА	3
1 ВЪВЕДЕНИЕ.....	5
1.1 Цел и обхват на плана за действие	5
1.2 Връзки с други правителствени политики и планове.....	5
1.3 Контекст и институционална рамка на проекта за осъвременяване на НПДИК	6
1.4 Мониторинг и оценка на НПДИК	7
1.5 Структура на документа	7
1.6 Процесът на осъвременяване и разширяване на Националния план за действие:	8
2 ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА: ЕДНА ГЛОБАЛНА ЗАПЛАХА.....	10
2.1 Причини и последици от изменението на климата	10
2.2 Рамкова конвенция на ООН по изменението на климата	10
2.3 Протоколът от Киото	11
3 ЕМИСИИ НА ПГ И ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА В БЪЛГАРИЯ.....	12
3.1 Въведение.....	12
3.2 Тенденции в емисиите на парникови газове и мерките за тяхното намаляване	12
3.2.1 Исторически преглед на емисиите на ПГ.....	12
3.2.2 Мерки за намаляване на емисиите на ПГ.....	14
3.3 Прогнози на емисиите на ПГ	17
3.4 Уязвимост към изменението на климата.....	19
4 ПОЛИТИКА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ ПО ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА	22
4.1 Въведение.....	22
4.2 Енергоснабдяване	22
4.3 Енергопотребление	25
4.3.1 Сгради	25
4.3.2 Енергийна ефективност на електроуредите.....	26
4.4 Транспорт	26
4.5 Управление на отпадъците. Директива 1999/31/ЕЕС за депониране на отпадъци.....	27
5 ПОЛИТИКА НА БЪЛГАРИЯ ПО ИЗМЕНЕНИЕ НА КЛИМАТА	29
5.1 Въведение.....	29
5.2 Политическа рамка и институционална организация	29
5.2.1 Политическа рамка.....	29
5.2.2 Институционална организация.....	30
5.2.3 Оценка на капацитет на Правителството.....	32
5.2.4 Действия за повишаване на капацитета на Правителството.....	32
5.3 Ролята на другите заинтересовани страни	33
5.3.1 Общини.....	33
5.3.2 Частен сектор и браншови НПО	34
5.3.3 Екологични НПО.....	34
5.3.4 Действия по повишаване на капацитета на другите заинтересовани страни.....	35
5.4 Политически инструменти	36
5.4.1 Законодателни инструменти и разпоредби	36
5.4.2 Фискална политика	36
5.4.3 Финансиране на проекти за намаляване на емисиите	37
5.4.4 Доброволни споразумения	38
5.4.5 Изследователска и развойна дейност и образование.....	39
5.4.6 Повишаване на нивото на информираност на обществеността.....	40
5.5 Изводи.....	41
6 СЕКТОРНИ ПОЛИТИКИ И МЕРКИ ЗА НАМАЛЯВАНЕТО НА ЕМИСИИТЕ НА ПГ	42
6.1 Въведение.....	42
6.2 СЕКТОР “ЕНЕРГЕТИКА”	42
6.2.1 Въведение	42
6.2.2 Политически инструменти за намаляване на емисиите на ПГ	43
6.2.3 Политики и мерки в сектор “Енергетика”	44
6.2.4 Преглед на политиките и мерките в сектор “Енергетика”	49
6.3 СЕКТОР “ПРОМИШЛЕНОСТ”	50

6.3.1.	Въведение	50
6.3.2.	Политически инструменти за намаляване на емисиите	51
6.3.3.	Политики и мерки в сектор “Промисленост”	51
6.3.4.	Преглед на политиките и мерките в сектор “Промисленост”	55
6.4	СЕКТОР “БИТ И УСЛУГИ”	56
6.4.1.	Въведение	56
6.4.2.	Политически инструменти в сектор “Бит и услуги”	57
6.4.3.	Политики и мерки в сектор “Бит и услуги”	57
6.4.4.	Преглед на политиките и мерките в сектор “Бит и услуги”	59
6.5	СЕКТОР “ТРАНСПОРТ”	59
6.5.1.	Въведение	59
6.5.2.	Политически инструменти в сектор “Транспорт”	60
6.5.3.	Политики и мерки в сектор “Транспорт”	60
6.5.4.	Преглед на политиките и мерките в сектор “Транспорт”	63
6.6	СЕКТОР “СЕЛСКО СТОПАНСТВО”	64
6.6.1.	Въведение	64
6.6.2.	Политически инструменти в сектор “Селско стопанство”	64
6.6.3.	Политики и мерки в сектор “Селско стопанство”	64
6.6.4.	Преглед на мерките в сектор “Селско стопанство”	66
6.7	СЕКТОР “ОТПАДЪЦИ”	67
6.7.1.	Въведение	67
6.7.2.	Политически инструменти в сектор “Отпадъци”	68
6.7.3.	Политики и мерки в сектор “Отпадъци”	68
6.7.4.	Преглед на политиките и мерките за сектор “Отпадъци”	69
6.8	АДАПТАЦИЯ	69
7	ПРИЛАГАНЕ НА РКНИК, ПРОТОКОЛА ОТ КИОТО И ЕВРОПЕЙСКАТА СХЕМА ЗА ТЪРГОВИЯ С ЕМИСИИ В БЪЛГАРИЯ	72
7.1	ИЗИСКВАНИЯ ЗА СЪОТВЕТСТВИЕ С РКНИК И ПРОТОКОЛА ОТ КИОТО.....	72
7.2	НАЦИОНАЛНА СИСТЕМА ЗА ОЦЕНКА НА ЕМИСИИТЕ НА ПГ	72
7.3	ТЪРГОВИЯ С ЕМИСИИ И СЪВМЕСТНО ИЗПЪЛНЕНИЕ	74
7.3.1	Съвместно изпълнение	74
7.3.2	Прилагане на Схемата на ЕС за търговия с емисионни квоти	76
7.3.3	Международна търговия с емисии (МТЕ), “Схема за Зелени инвестиции”	77
7.3.4	Национален регистър	77
7.3.5	Връзки между механизмите по Киото и ЕСТЕ	78
7.4	ОБЩА СТРАТЕГИЯ	81
7.5	УСЛОВИЯ И ЦЕЛИ ЗА ПЕРИОДА СЛЕД 2012 Г.	81
8	ОЦЕНКА НА ЕФЕКТА ОТ ПРИЛАГАНЕ НА ДОПЪЛНИТЕЛНИ ПОЛИТИКИ И МЕРКИ В ПЕРСПЕКТИВА ДО 2020 Г.	82
8.1	ВЪВЕДЕНИЕ	82
8.2	ЕФЕКТ ОТ ПРИЛАГАНЕ НА МЕРКИ ЗА ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ	83
8.3	ЕФЕКТЪТ ОТ ИЗПОЛЗВАНЕТО НА ВЪЗОБНОВЯЕМИ ЕНЕРГИЙНИ ИЗТОЧНИЦИ (ВЕИ)	83
8.4	ЕФЕКТ ОТ ПРИЛАГАНЕ НА МЕРКИ В ЕНЕРГЕТИКАТА	84
8.5	АНАЛИЗ НА ПРОГНОЗИТЕ ЗА ЕМИСИИ НА ПГ И ЦЕЛТА ОТ КИОТО	84
8.6	ЗАКЛЮЧЕНИЕ	85

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА

АЕЕ	Агенция по енергийна ефективност
АЯР	Агенция за ядрено регулиране
БАН	Българска академия на науките
БВП	Брутен вътрешен продукт
БДЖ	Български държавни железници
БО	битови отпадъци
ВЕИ	възобновяеми източници на енергия
ГГИ	големи горивни инсталации
ГЕП	горски еволюционни модели
ГЕФ	Глобален екологичен фонд
ДКЕР	Държавна комисия по енергийно регулиране
ЕБВР	Европейска банка за възстановяване и развитие
ЕПЕ	единици погълнати емисии
ЕПИК	Европейска програма по изменение на климата
ЕС	Европейски съюз
ЕРЕ	единици редуцирани емисии
ЕСТ	енерго спестяващи осветителни тела
ЕСТЕ	европейска схема за търговия с емисии
ЗУО	закон за управление на отпадъците
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
КПКЗ	комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването
МВКИК	Междуведомствена комисия по изменение на климата
МВР	Министерство на вътрешните работи
МЕЕР	Министерство на енергетиката и енергийните ресурси
МЗГ	Министерство на земеделието и горите
МИ	Министерство на икономиката
МКИК	Междуправителствен комитет по изменение на климата
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МПС	моторни превозни средства
МР	меморандум за разбирателство
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройство
МС	Министерски съвет
МСП	малки и средни предприятия
МТЕ	международна търговия с емисии (по Протокола от Киото)
МТСП	Министерство на труда и социалната политика
МФ	Министерство на финансите
МЧР	механизми за чисто развитие
НАСА	Американска агенция за космически изследвания
НАТО	Северноатлантически договор
НДНТ	най-добра налична техника
НПДИК	Национален план за действие по изменение на климата
НПО	неправителствени организации
НСКГУСО	национална самооценка на капацитета на България за глобално управление на околната среда (проект финансиран от ПРООН)
НСОС	Национална стратегия по околна среда
НЦАН	Национален център по аграрни науки
ОИСР	Организация за икономическо сътрудничество и развитие
ОЦ	отоплителни централи
ПГ	парникови газове
ПЕЕ	предписани емисионни единици

Национален план за действие по изменение на климата

ПК	Протокол от Киото към Рамковата конвенция на Обединените нации по изменение на климата
ППД	пълна проектна документация
ПРООН	Програма за развитие на ООН
ПУДОС	Предприятия за управление на дейности по околна среда
ПЧ	прахови частици
РКОНИК	Рамкова конвенция на Обединените нации по изменение на климата
СЕРЕ	сертифицирани единици редуцирани емисии
СЗИ	схема за зелени инвестиции
СИ	съвместно изпълнение
СКЧ	страни кандидат-членки
СПОС	Стратегии и програми по околна среда
СЧ	страни-членки
ТЕ	търговия с емисии
ЦИЕ	Централна и Източна Европа

1 ВЪВЕДЕНИЕ

1.1 Цел и обхват на плана за действие

България засвидетелства своята загриженост и желание да се присъедини към международните усилия за намаляване на изменението на климата като подписа и ратифицира Рамковата конвенция на Обединените нации по изменение на климата (РКОНИК) и Протокола от Киото към Рамковата конвенция на Обединените нации по изменение на климата.

Първият национален план за действие по изменение на климата (НПДИК) беше разработен в България през периода 1996–1997 г. и одобрен от Правителството през 2000 г. Той възприе пакет от съгласувани действия на България за периода 2000 – 2005 г., които са в съответствие с международните задължения, които страната е поела в контекста на Рамковата конвенция на ОН, както и с Европейската програма по изменение на климата към ЕС.

Икономическото развитие на България след 2000 г., както и промените в международната и вътрешна политика и законовата рамка на страната изискваха осъвременяване на НПДИК. Този осъвременен план ще се прилага през периода на 2005–2008 г., докато ефектът от мерките по отношение на намаляване на емисиите на парникови газове се оценява към 2012 г., т.е. в края на първия период на задължения по Протокола от Киото и до 2020 г.

В документа са включени четири категории действия:

- действия, отнасящи се до прилагане на политики и мерки, които водят до намаление на емисиите на ПГ в различните сектори в България;
- действия, отнасящи се до създаване на условия за въвеждане на мерки за ограничаване на емисиите, включително институционални споразумения за изграждане на капацитет и повишаване на информираността на населението;
- действия, свързани с възможностите за мониторинг и регистриране на емисиите на ПГ и системна оценка на тенденциите и прогнозите, включително и оценка на влиянието на политиките и мерките върху тези тенденции;
- действия, свързани с въвеждането и прилагането на Проекти за Съвместно изпълнение и Схемата за търговия с емисии.

Планът се състои предимно от мерки, които не изискват бюджетни средства, тъй като състоянието на България в момента не позволява отпускането на големи бюджети или други държавни средства за осъществяване на политиките и мерките за изменение на климата. Въпреки това планът посочва пакет от “резервни” политически инструменти и мерки, които могат да бъдат приложени в случай, че се наблюдава по-ускорен от очаквания ръст на емисиите или когато финансовото положение на България позволи по-активно участие на Правителството в тази област.

1.2 Връзки с други правителствени политики и планове

Действията, политиките и мерките в плана се отнасят до всички сектори на българската икономика: енергетика, промишленост, транспорт, селско и горско стопанство, комунално-битов сектор и услуги. Това означава, че действията в НПДИК трябва да са в съответствие с други правителствени политики и планове, които имат връзка с проблема по изменението на климата.

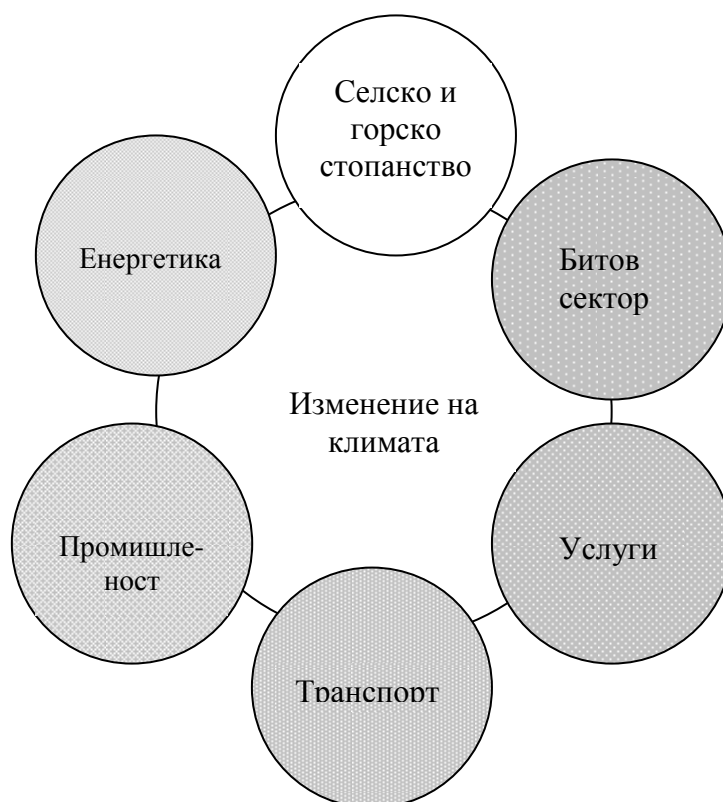
Такива важни планове са Националната стратегия по околна среда и План за действие 2000-2006 г., Националните програми за развитие, Националната транспортна политика и Енергийна стратегия на Република България (обн. ДВ №71/23.07.2002 г.)

Освен това, тясното взаимодействие на политиките от тези области с политиката и стратегията по изменение на климата изисква активно участие и ангажираност на всички министерства, отговорни за провеждането на тези политики при прилагането и изпълнението на НПДИК. Особено важна роля играе Междуведомствената комисия по изменение на климата (МВКИК), която включва следните ведомства:

Министерство на околната среда и водите	Министерство на образованието и науката
Министерство на икономиката	Министерство на външните работи
Министерство на финансите	Министерство на земеделието и горите
Министерство на правосъдието	Министерство на вътрешните работи
Министерство на транспорта и съобщенията	Министерство на енергетиката и енергийните ресурси
Министерство на регионалното развитие и благоустройство	Изпълнителна агенция за енергийна ефективност
Община София-град (като наблюдател)	

Фигура 1.1

Връзка между изменението на климата и секторите на икономиката

1.3 Контекст и институционална рамка на проекта за осъвременяване на НПДИК

Министерството на околната среда и водите е правителствената институция упълномощена да осъществява държавната политика, свързана с опазването на околната среда и изменението на климата. Министерството изпълнява водеща роля при осъвременяването и прилагането на Националния план за действие по изменение на климата. Междуведомствената комисия по изменение на климата беше създадена през 2000 г., за да улесни взаимодействието и работата на министерствата и другите институции, и да осигури контрола и координацията на техните действия по изменение на климата. Комисията се състои от представители на повечето министерства и е председателствана от заместник-министър на МОСВ. МВКИК съдейства за осъвременяването на Плана за действие. Чрез МВКИК, другите министерства също бяха ангажирани в тази дейност.

Процесът по осъвременяване на НПДИК беше подпомогнат от Правителството на Кралство Холандия чрез предприсъединителната програма PSO (PPA) (2003-2004 г.). Консорциум от три холандски консултантски фирми – DHV Environment and Infrastructure, Холандският център за енергийни изследвания ECN и CAP-SD консултираше и ръководеше актуализацията на плана. Министерството на околната среда и водите

Изпълнител на проекта от българска страна беше Институт по енергетика АД. Българската неправителствена организация “Блу линк” участваше като свързващо звено, за да информира екологичните организации в България за напредъка на работата по Втория национален план за действие и да разпространява новини, свързани с въпросите за изменението на климата. За тази цел “Блу линк” откри интернет – страница, съдържаща информация, дискуссионен форум и новини за проблемите по изменение на климата и Националния план за действие. Интернет адресът на “Блу линк” е www.bluelink.net.

Чрез подкрепата на холандското правителство осъвременяването и разширяването на Националния план за действие получи своето развитие в един открит процес на разработване, с ясно участие и ангажираност на заинтересованите страни. Планът се базира и основава на опита и практиките в Нидерландия и е адаптиран към българската действителност. Това се отрази на различните фази на изготвяне на плана:

- оценка на институционалната ситуация, отнасяща се до осъвременяването на плана;
- оценка на заинтересованите страни в областта на изменението на климата;
- обучение и повишаване на информираността на членовете на МКИК относно проблемите по изменение на климата и Националния план за действие чрез различни семинари и работно посещение с учебна цел в Нидерландия;
- установяване на формата за описание за мерките;
- обучение за формулирането и избор на мерки, идентификация и избор на инструменти и на наличност на финансови средства от държавния бюджет, фондове или други финансови източници.

1.4 Мониторинг и оценка на НПДИК

Прилагането на пакета от политики и мерки, представени в този План за действие и тяхното въздействие върху емисиите на парникови газове ще бъде контролирано и оценявано съгласно следната рамка:

1. За всяка включена в Плана политика и мярка е посочена упълномощена правителствена организация, която носи отговорността за прилагането;
2. Отговорните министерства и институции подготвят ежегодно (до 31 март) доклад до МОСВ за напредъка на прилагането на политиките и мерките през предшестващата календарна година. МОСВ съвместно с членовете на МКИК ще определи формата на докладите и ще предложи индикатори за мониторинг и контрол на изпълнението;
3. На основата на отчетите за прилагане на мерките ще се направи оценка на влиянието им върху емисиите на ПГ като се използва Националната система за оценка на антропогенните емисии на ПГ;
4. Реалното нарастване на БВП и обемите продукция трябва да се включат в отчетите на министерствата и да се използват за периодично осъвременяване на тенденциите на емисиите на парникови газове. Отговорните министерства трябва да представят отчетни данни и прогнози, а МОСВ трябва да упълномощи организация която да осъвременява сценариите за изменение на емисиите;
5. МКИК координира участието на министерствата и институциите при контрола и оценката на НПДИК;
6. Ежегодно МОСВ изпраща на МКИК Национален доклад с резултатите от оценката и определя нуждата от допълнителни политики и мерки. През 2009 г. МОСВ ще представи и докладва за пълната оценка на Националния план за действие за периода 2005-2008 г. на Министерския съвет.

1.5 Структура на документа

Този документ се състои от осем глави, всяка от които има по няколко раздела.

Първа глава представлява въведение в плана, обяснява целта и обхвата на НПДИК и връзките му с други правителствени политики и планове.

Глава 2 описва международните усилия в противодействие на изменението на климата, обобщава причините и последствията от изменението на климата и предоставя информация относно Рамковата конвенция на ОН по изменението на климата и Протокола от Киото.

Историческият преглед на емисиите на парникови газове в България и базовият сценарий за бъдещото развитие на емисиите са представени в Глава 3. Тази глава също така обсъжда уязвимостта на България към измененията на климата.

Глава 4 представя общ преглед по сектори на съответните политики и законодателство на ЕС, които са свързани с политиките по изменение на климата.

Глава 5 представя обстановката и тенденциите в България по политиката по изменение на климата. Тя включва политическата рамка и институционалните ангажменти. В нея също така се посочват финансовите инструменти, действията за създаване на капацитет, общинските политики и повишаването на общата култура по въпроса, обучението и научните изследвания, както и обществената информация. В обособен раздел са посочени ролите на различните правителствени институции, медии, НПО и гражданите.

Глава 6 описва подробно отделните политики и мерки за намаление на емисиите. Поради това, този раздел е основата, най-съществената част на Плана за действие. Повече от 20 политики и мерки са избрани от дългия списък с възможности. Предпочетени са мерки, които не изискват бюджетни средства, имат ограничени изисквания за инвестиции, както и задължителните мерки.

Глава 7 е посветена на прилагането на гъвкавите механизми по Протокола от Киото като Съвместно изпълнение и Международна търговия с емисии, както и на аспекти на въвеждането на Схемата на ЕС за търговия с емисии за големите промишлени източници в България.

В Глава 8 е представена оценка на ефекта от прилагане на политики и мерки, предвидени в настоящия план за първия период на задължения по Протокола от Киото – 2008-2012 г. Тя представлява един дългосрочен поглед към периода до 2020 г. – вторият период на задължения.

1.6 Процесът на осъвременяване и разширяване на Националния план за действие:

По-долу **Фигура 1.2** изобразява/онаглеждава процеса, чрез който Националния план за действие е осъвременен и разширен. За да се избегнат недоразумения, старият план за действие е озаглавен Първият план за действие, докато настоящият разширен и осъвременен план е със заглавие Вторият национален план за действие.

Процес на осъвременяване и разширяване на Националния план за действие

